

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 50 (260)

11. detsembril 1926 a.

VI. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas . . . . . Mk. 1000.—
 poolaastas . . . . . „ 500.—
 veerandaastas . . . . . „ 250.—

Siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas . . . . . Mk. 800.—
 poolaastas . . . . . „ 400.—
 veerandaastas . . . . . „ 200.—

Üksik number maksab Mk. 25.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.

Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompää lossis. Tel. 7-24

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. Mk. 4000.—	1/4 lehek. Mk. 1000.—
1/2 „ „ 2000.—	1/8 „ „ 500.—
1/3 „ „ 1350.—	1/16 „ „ 250.—

Tunnistuste kaotuste kuulutused Mk. 100.—
 Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.

Aadressi muutmine 30 mk.

Address kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543.

Sisu: 1) Eugen Maddison, Sõjaseisukorra küsimus 1. riigikogus. 2) O. Angelus, Berliini rahvusvaheline politseikongress ja üldine politseikonverents. 3) Mõnd alkoholsete jookide müügist. 4) Dr. H. Dorning, Ungari riikliku politsei organisatsioonist. 5) Väljamaalt. 6) Küsimused ja kostmised. 7) Kuulutused.

Sõjaseisukorra küsimus I-ses riigikogus.

Eugen Maddison.

Mäletatavasti oli sõjaseisukorra küsimus-omal ajal kõne all ka riigikogus. Eesti sots.-demokr. tööliste partei esitas järgmise arupärimise: „Sõjaseisukorra kohta käivate määruste järele (Sead. kogu II köide, § 23. lisa) on vastavatel võimudel (Vabariigi valitsusel, sõjavägede ülemjuhatajal ja armeeuülemal) õigus üksikutes maakohtades riigi piirides, mis sõjategevuse piirkonda kuuluvad ja millistel riiklistes ehk eriti sõjalistes suhetes iseäralik tähtsus, sõjaseisukorda välja kuulutada.

Nende määruste põhjal pani Vabariigi Ajutine Valitsus 29. novembril 1918. a., kui Eesti Vabariigi ja Vene Nõukogude Vabariigi vahel sõda oli alanud, kogu riigis sõjaseisukorra maksma.

3. jaanuaril 1920. a. hakkas maksma Eesti ja Vene vabariikide vahel vaherahu,

ja 13. weebruaril 1920. a. kinnitas Asutav Kogu Eesti ja Venemaa vahelise rahu- lepingu. Sest ajast saadik asub Eesti Vabariik oma naabritega rahujalal ja ei ole enam mingisugust „sõjategevuse” piirkonda.

Kuid Vabariigi Valitsus ei ole tunnustanud sõjaseisukorda lõppenuks ja selle tagajärjel on valitsusel võimalus tarvitada kogu riigis erakordseid abinõusid, mis seaduse järele ainult sõjategevuse piirkonna jaoks on mõeldud.

21. detsembril 1920. a. hakkas maksma Eesti Vabariigi põhiseadus, mis üldse ei tunne määramata aja peale väljakuulutatavat sõjaseisukorda, vaid ainult kaitse- seisukorrast kõneleb, mis Vabariigi Valit- suse poolt kuulutatakse kindla täht- sa ja ni välja.

Vabariigi Valitsus ei ole seni „kindla tähtajani väljakuulutatud kaitseseisukorda” riigikogule kinnitamiseks ette pannud.

Tähele pannes kirjeldatud asjaolusid, peab Eesti sotsiaaldemokraatlike tööliste partei riigikogu rühm sõjaseisukorra edasikestmist seadusvastaseks ja paneb riigikogule ette Vabariigi Valitsuse poole pöörduda järgmise arupärimisega:

1) Kas on valitsusel teada, et sõjaseaduse (sõjaseisukorra? E. M.) edasikestmine Vabariigis maksvate seadustega, eriti ka Vabariigi põhiseadusega on vastolus?

2) Mis mõtleb valitsus teha, et seadusvastast olukorda lõpetada ja seaduslikku korda jalule seada? (I riigikogu prot. nr. 3)“

Arupärimise puhul sõna võttes tähendas toleaeagne riigivanem A. Piip: „... Esiteks, mis puutub sõjaseisukorra seaduslikkusesse, siis pean tähendama, et põhiseaduse maksmapanemisel kaotasi need määrused ja korraldused oma jõu, mis üles loetud põhiseaduse maksmapanemise seaduses; nende hulka ei kuulu sõjaseaduse ärakaotamine. Teiseks, mis puutub tähtajasse, siis ei ole sõjaseaduse kaotamise (?) korraldus uus, vaid kestab automaatselt Asutava Kogu ajast ilma terminita edasi; oleks siin uus kaitseseisukord kuulutatud valitsuse otsuste järele, muidugi mõista oleks määratud ka tähtaeg (ibid).

Arupärimise peale vastates tähendas toleaeagne siseminister L. Olesk: „... mul on au riigikogule teada anda järgmist: mis puutub arupärimise esimesse punktisse, nimelt, kas on valitsusel teada, et sõjaseadus Vabariigis maksvate seadustega, eriti ka põhiseadusega vastolus on, siis pean selle peale vastama lühidalt: „Ei.” Mis puutub sellesse, kas nüüd Vabariigi põhiseaduse läbi, nagu ta Asutava Kogu poolt on vastu võetud, kõik seniajani maksvad seadused on tunnustatud tühjaks, siis pean ma tähendama, et sarnast punkti põhiseaduses ei ole... Seesama sõjaseadus, nagu ta 1918. a. välja kuulutati ja praegu on veel maksev, on seaduslikus korras välja kuulutatud ja maksab seaduslikul alusel ka praegu veel. Kui põhiseadus oleks tahtnud seda seadust tühjaks teha, siis oleks tema pidanud sellekohase määruse välja kuulutama, et sõjaseadus enam edasi ei maksa. Sellekohast määrust ei ole põhiseaduses ega ka selles seaduses, mille abil ja mille põh-

jal tema maksma pandi, nii et siis selle sõjaseaduse kui maksva seaduse edasikestmise peale tuleb vaadata seni, kui ta uue seaduse järele ei ole tühjaks tehtud... Siis on teine punkt: mis mõtleb valitsus teha, et seadusvastast olukorda lõpetada ja seaduslikku korda jalule seada? Mis puutub selle küsimuse esimesesse poole, siis ei tarvita tema minu poolt mingisugust vastust. Minu arvates ei ole midagi seadusvastast olemas ja järjekult ei ole midagi ära lõpetada” (prot. nr. 4).

Rkl. I. Allikso tähendas: „... kui teie endi seaduste andmist austate, siis austage oma põhiseaduse § 26., mille teine osa ütleb: „kodanikkude vabadused võivad kitsendatud saada erakorraliste olude sunnil, kui riigikaitse seda nõuab, ja igakord kindlaksmääratud tähtajaks”. Seda tähtaega ei ole aga kindlaks määratud ja sellepärast teeb riigikogu kommunistlik rühm ettepaneku: „Riigikogu otsustab: Ajutise valitsuse poolt väljakuulutatud sõjaseisukord kestab kuni 25. jaanuarini 1921. a. kella 12-ni öösel ja on sellest silmapilgust lõpetatud” (ibid).

Rkl. J. Tõnisson leidis: „... „Vabariigi põhiseaduses on ette nähtud iseäralik kaitseseisukord. Meil ei taheta aga ometi kinnitada, et selle kaitseseisukorra all võiks mõelda vene sõjaseaduse edasikestmist ilma mingisuguste tarviliste muutuste ja täiendusteta... See ei tähenda aga, et meie erakordsed seadused korraga peaksime kaotama... Ei ole meil sugugi tarvis maksma jätta vene seadusi omas riigis, nimelt sõjaseadust tema endisel kujul, vaid meie muudame tema tõesti, nagu põhiseaduses on öeldud, kaitseseisukorraks ümber” (ibid).

Võttes veel kord sõna, tähendas muuseas siseminister L. Olesk: „... Et see seadus (sõjaseisukorra seadus — E. M.) täiesti meie oludele ei vasta, et meil teist võimalik ei ole asemele panna, sest et sellekohaseid seadusi meil ei ole, peaks riigikogu esimene töö olema, et tema sellekohase seaduse välja töötaks... (ibid).” Viiest esitatud üleminekuvormelist sar enamuse järgmine: „Vabariigi valitsuse seletust rahuldavaks lugedes, läheb riigikogu päevakorras edasi” (ibid).

Mis ütlevad meile eelpooltoodud väljavõtted? Kõigepealt, minu arvates, seda, et meil maksvad seadused näevad ette ainult üht kaitseseisukorra — ja nimelt sõjaseisukorra — seadust. Teiseks, et Ajutise Valitsuse poolt 29. novembril 1918. a. („Riigi Teataja” nr. 3 — 1918. a.)

väljakuulutatud sõjaseisukord ei kaotanud oma maksvuse põhiseaduse maksmahakamisega, vaid ta jäi maksvaks ja kestab automaatselt edasi, olles välja kuulutatud seaduslikus korras. Kolmandaks, et riigikogu, tunnustades Vabariigi valitsuse seletust rahuldavaks, ei pööranud küllaldast tähelepanu tarviduse peale kokkukõlastada tähtaja suhtes väljakuulutatud sõjaseisukorda põhiseadusega. Asudes seisukohale (v. rkl. J. Uluotsa kõne, prot. nr. 3), et riigikogu ise kaitseseisukorra väljakuulutamise ja lõpetamise asjas midagi ei saa otsustada, oleks riigikogu vähemalt pidanud soovi avaldama, et Vabariigi valitsus esineks vastava ettepanekuga. Isiklikult arvan, et riigikogu oleks võinud väga hästi sealsamas otsustada sõjaseisukorra tähtaja küsimuse, nagu ta oleks seda võinud teha ka 1. detsembril 1924. a., kinnitades Vabariigi valitsuse poolt samal päeval väljakuulutatud sõjaseisukorda. Sõna „kinnitada“ ei või võtta siin selles mõttes, et riigikogu kompetentsi kuulub ainult kas kinnitada või mitte kinnitada väljakuulutatud sõjaseisukorda. Oletame, et riigikogu ei oleks kinnitanud 1. detsembril Vabariigi valitsuse poolt väljakuulutatud sõjaseisukorda sel põhjusel, et puudus tähtaeg. Mis oleks

olnud selle tagajärg? Väljakuulutatud sõjaseisukorra tühistamine. Ehk võtame, et riigikogu ei oleks kinnitanud sel põhjusel, et ettepanud tähtaeg on liiga pikk. Tagajärg sama — väljakuulutatud sõjaseisukorra tühistamine. See näitab, et riigikogul on siin õigus kaasa rääkida, nagu temal see õigus ka riigieelarvete kinnitamisel. Kokkukõlastamise tarviduse peale, nagu eelpool tähendatud, juhtis tähelepanu I-ses riigikogus ainult rkl. Ailikso, kuid seda ei võetud arvesse, arvatavasti sel põhjusel, et riigikogu ühines härrade A. Piibu ja L. Olesk'iga, kes leidsid, et riigikogul ei ole siin midagi teha, sest sõjaseisukorra seadus ei ole põhiseadusega kaotatud, mispärast selle põhjal väljakuulutatud sõjaseisukord „kestab — automaatselt — ilma terminita edasi“. Kuid tegelikult oli toonud põhiseadus ka sõjaseisukorra seadusse muudatuse — nimelt tähtaja määramise nõudmise üles seadnud. Kui riigikogu oleks tol korral selle peale rohkem tähelepanu pööranud, ei oleks ka meil praegu „kaitseseisukorra küsimust“. Selle küsimuse hiljutine lahendamine riigikohtu poolt ei ole lõpulik ja riigikogul tuleb tahes-tahmata tagasi pöörduda küsimuse juure.

Berliini rahvusvaheline politseikongress ja üldine politseikonverents.

Oskar Angelus.

Käesoleva aasta septembri lõpul ja oktoobri algul peeti teatavasti Berliinis ära ühenduses suure politseinäitusega rahvusvaheline politseikongress ja üldine politseikonverents: esimesel käsitati peasjalikult otsiva politsei (eestkätt kriminaalpolitsei) tegevusse puutuvaid aineid ning teisel — välispolitsei tegevusega ühenduses olevaid küsimusi. Eesti esitajatena komandeeriti siseministri poolt neile kongressidele politseidirektor N. Reiman ja nende ridade kirjutaja, veidi hiljem jõudis kohale ka politseiinspektor A. Liit. Avamisest võttis osa meie politseiperest veel raudteepolitsei komissar A. Ivask, kes aga varsti tagasi kodumaale sõitis.

Politseinäituse korraldamise eesmärgiks oli ühelt poolt näidata publikule nii selgelt ja üksikasjaliselt kui vähegi võimalik politsei mitmekesisust, rasket ja

vastutusrikast tööd (ja politseinäitusel käies tundus, et praegu ei ole vist enam ühtegi ala avalikus elus, mis saaks politseita läbi ja mille vastu politsei omalt poolt ei tunneks huvi) ja teiselt poolt tutvustada politseiametnike võimalikult kõikide olemasolevate abinõudega kuritegevuse vastu võitlemiseks, mitmesuguste tehniliste saavutustega, mis tähtsad politseile, ja üksikute politseiorganisatsioonidega. Peale selle oli näituse sihiks veel, nagu mitmel puhul toonitas toleaeagne preisi siseminister Severing, kinnitada, et Saksamaa praegune politsei ei ole mingisugune varjatud sõjavägi, et tema ülesandeks on ainult avaliku korra ja julgeoleku alalhoidmise eest hoolitsemine.

Politseikongressi, samuti ka politseikonverentsi ülesanne oli teine: luua ning kõvendada sidemeid üksikute riikide po-

ntseitegelaste ja sellega ka politseiasutiste vahel, teiste sõnadega, kaasa aidata politsei rahvusvahelisele lähenemisele ja koostöötamisele.

Tõele au andes, peab ütleva, et esimesteks liitriikide ja Saksamaa, Austria ja Ungari riigiasutisteks, kes peale ilma sõja lõppu katsusid jällegi lähemasse ühendusse teineteisega astuda ja uuesti koos töötada, olid politseiavalitsused. See on arusaadav. Kuritegevus kasvas ühenduses tehnika hiigla arenemisega, eriti liikumisvõimaluste kiire edenemisega juba enne suure sõja algust kohutaval määral, maailmasõda tõi enesega kaasa küll teatava seisaku, kuid peale sõja lõppu suurenes kuritegude arv ennenägemata tempos. Kuritegevus on rahvusvaheline: passid, viisad, piirid jne. pole veel kunagi suutnud takistada kuritegijate liikumist, nemad võivad takistuseks olla ainult ausale kodanikule ja — politseile kuritegijate tagaajamisel. Selle tõttu on aga vaja politseid teha rahvusvaheliseks, vähemalt üksikute riikide politseiasutiste koostöötamist igapidi kergendada.

Sarnane rahvusvaheline käsikäes töötamine pole aga tähtis ainult kriminaalpolitseile: on olemas terve rida välispolitsei tegevuse alasid, mis nõuavad varem või hiljem samasugust koostöötamist ja reguleerimist. Siia kuulub, näiteks, liikumispolitsei tegevus: on tarvilik asuda ühesuguste üldiste liikumisreeglite, liikumismärkide, autojuhtide katsete kavade väljatöötamisele ja maksmapanemisele; praegu veel peab autojuht, kes Saksamaalt üle Austria Itaaliasse sõidab, kindlasti meeles pidama, et Saksamaal tuleb, mööda sõites, vasakult mööda sõita ja, sõitis vastu, paremale käänata, Austrias aga ümberpöörduvalt ja Itaalias jällegi nii nagu Saksamaal. Samuti leidub õhupolitsei, raudteepolitsei, piiripolitsei ja kõige uuema politseiharu — raadiopolitsei (ülesanne: kindlaks teha isikuid, kel on raadio ja kes ei tasu vastavaid maksusid, ja poliitilisi organisatsioone, kes tarvitavad salajasi aparate oma maksva riigikorra vastaste eesmärkide teostamiseks) tegevuses ja ülesannetes väga palju asju, mis nõuavad rahvusvahelist lahendamist ja üldist politsei koostöötamist.

Nagu sport ja kunst, esperanto, kaubandus ja raadio ühendavad rahvaid, nii peab ka politsei saama abinõuks rah-

vaste ühinemisele — selles seisab muu seas tema tuleviku ilus ülesanne. Siin on vahe politsei ja sõjaväe vahel. Sõjavägi on alati rahvuslik ja kuna sõjavägi peab oma saavutusi, tehnilisi ülesleidusi ja olemasolevate sõjapidamise abinõude parandusi, oma arvu ja organisatsiooni hoidma kõige suuremas saladuses, võib politsei vastupidiselt ikkagi ainult siis edukalt töötada, kui tema oma saladusi, oma kogemusi teiste riikide politseiasutiste ees ei varja, vaid oma ametvendadele kõik teatavaks teeb, mis vähegi kaasa aitab ühiste sihtide kättesaamisele; kuritegevuse paraliseerimisele.

Berliinis korraldatud politseikongress ei ole esimene katse lähendada politsei tegelasi ja asutisi. Juba enne ilma sõda peeti ära terve rida rahvusvahelisi politseikongresse: Buenos Aires'is 1905. a., Madrid'is 1909. a., San Paulo's 1912. a., Saksamaal 1912. a., Washingtonis 1912. a., Monaco's 1914. a.; peale ilma sõja lõppu — New-Yorgis 1922. a. ja 1925. a. Täheleb, löi politseitegelaste ringides juba 20 aasta eest mõte läbi, et vaja seada politseitööd rahvusvahelisele alusele. Loetletud konverentsid ei annud aga suuremaid praktilisi tagajärgi — peaaesjalikult selle tõttu, et kokku tulid ainult teatavate maade politseiesitajad ehk, nagu New-Yorgi kongressil, ainult Ameerika politsei tegelased. Suurema edu osaliseks sai Viinis 1923. a. ärapeetud rahvusvaheline politseikongress, mis põhjanevaks sai edaspidisele politseiasutiste koostöötamisele.

Viini kongressist võttis osa 131 delegaati ja peale peaaegu kõikide Euroopa riikide esitajate viibisid koosolekutel veel Ameerika Ühisriikide, Jaapani ja Hiina politseitegelased. Kongressi heale kordaminekule aitas kahtlemata kaasa see asjaolu, et delegaatide seas viibisid tähtsamad ja tuntud politseitegelased, nagu, näit., Jörgensen (Taanist), Etlicher (Prantsusmaalt), van Houten, Sirks ja Brockhoff (Hollandist), Calabrese (Itaaliast), Lazarevic (Jugoslaaviast), Sonenberg (Poolast), Dorning (Ungarist), Palitzsch (Saksamaalt) ja siis veel muidugi Viini politseipresident Schober, terve liikumise algataja. Kongressi tähtsamaks eesmärgiks oli saavutada otsekohest läbikäimist politseiasutiste vahel igasuguste vahelülideta, s. o. kõige pealt asjaajamist rippumatult välisministeeriumidest ja saadikutest. 1923. a. loodi Viinis, nagu lugjad teavad, rahvusvaheline kriminaal-

politseiline komisjon, mille ülesandeks jäi kongressil vastuvõetud resolutsioonide ja põhimõtete elluviimise kavade välja-töötamine. Vahepeal asutati Ameerika Ühisriikides energilise New-Yorgi polit-seipresidenti Enright'i algatusel „Inter-national Police Conference“, mille üles-anded samasugused nagu kriminaalpolit-sei komisjonilgi. Mõlemad keskkohad astusid teine teisega ühendusse ja nende koostöötamine on praegu juba täiesti kindlustatud.

Tekib küsimus, kas Viinis asutatud rahvusvaheline kriminaalpolitseiline kom- misjon on täitnud tema peale pandud lootusi, või kas ta püüab teostada min- gisuguseid fantastilikke plaane, milliste elluviimiseks igasugused väljavaated puu- duvad. Kolmeaastase kriminaalpolitsei lsi komisjoni tegevuse tulemusena võib ära märkida järgmist, mis näitab, et selle komisjoni asutamine hea ja tarvilik. Kom- isjoni algatusel loodi rahvusvaheliste kuritegijate registratuur, rahvusvaheline keskkohat rahamärkide võltsimise vastu võitlemiseks, rahvusvaheline politseileht: „Internationale Öffentliche Sicherheit“. Välja töötatud on rahvusvaheline teleg- rammide lühenduste nimestik politseiasu- tiste jaoks (code), väljatöötamisel on rah- vusvaheline kriminaaltehniline sõnastik. Mõne aja eest tehti algus registratuuri sisseseadmisele üldkahjulikkude isikute kohta ja asuti mitme teise kriminaalpo- litseile tähtsa küsimuse lahendamisele. Sellest näeme, kui viljarikas on olnud kom- isjoni töö. Komisjoni liikmete arv oli 1923. a. — 31, praegu on see arv juba kasvanud 44 peale. 14 riigi valitsused on saatnud komisjoni koosolekutele offit- siaalseid esitajaid, tähendab 14 riiki on tunnustanud komisjoni.

Berliini 1926. a. kongress jätkas tööd, millele Viinis pandi alus. Öieti oli, nagu tähendas politseipresident Schober, Ber- liini kongress suureks katseks, mis pidi näitama, kas omal ajal Viinis ülesseatud põhimõtted on läbi löönud, teiste sõna-

dega, kas tuleb algatud teed edasi käia. Peab tunnustama, et Berliini kongressi hea kordaminek üliselgelt näitas, et tee ja siht on valitud õieti. Juba väline pilt tõendas seda. Kokku tulnud oli üldse 245 delegaati, seal hulgas viibisid mitmete riikide esitajad, kes Viini kongressist veel osa ei võtnud (muu seas ka Eesti dele- gatsioon). Berliini kongressist osavõtjate arv oli sellega peaaegu kaks korda suu- rem kui Viini kongressi saadikute arv. Muidugi mõista, olid väga rohkearvuli- selt esitatud Saksamaa ise ning Austria. Aeg ja raha — need suured väljamaale sõitmise takistused — ei mägingud saks- lastele nii suurt osa kui välismaalastele. Suurte riikide esitajatest puudusid Prant- susmaa ja Itaalia esitajad, kes aga selle peale vaatamata olid alalises ühenduses kongressiga ja isegi kirjalikkude ettepa- nekutega esinesid päevakorra ja resolut- sioonide osas. Ka rahvasteliit tundis elav- vat huvi kongressi tööde vastu: avami- seks saadeti õnnesoovitegramm ning ühtlasi palus rahvasteliidu sekretariaat omale saata informatsiooni kongressi käigu ja resolutsioonide kohta.

Kongressi ja konverentsi istungitest võtsid osa järgmiste riikide esitajad: Argentina, Boliivia, Brasiilia, Peeru, Kuuba, Belgia, Bulgaaria, Hiina, Taani, Danzig, Saksamaa, Egiptus, Inglismaa, Eesti, Läti, Soome, Kreeka, Hollandi, Iiri, Juugoslaavia, Leedu, Austria, Poola, Ru- meenia, Rootsi, Helveetsia, Hispaania, Tsheho-Slovakkia, Türgi ning Ungari. Esitajate seas paistis silma Soome sise- minister, härra Gustav Ignatius, Saksa- maa riigi siseminister Dr. Külz, Preisi siseminister Severing, Badeni siseminis- ter A. Remele, Austria saadik Dr. Felix Frank, Kreeka saadik Canelloperula. Kõigest sellest näeme, et praegu peetakse tõsist võitlust kuritegevuse ja kuritegi- jate vastu väga tähtsaks ja suurimaks abinõuks loetakse nimelt politsei asutiste koostöötamist. (Järgneb.)

Mõnd alkoholsete jookide müügist.

Aktsiisi seaduse § 1113. põhjal lange- vad karistuse alla restoraanipidajad, kes müüvad võõrastele alkoholseid jooke res- toraanist väljavijamiseks. Et aga alkohol- sete jookide väljamüük küllalt tulutoov, siis leidub alati restoraanipidajaid, kes seda teevad, vaatamata sellele, et neid

asja avalikukstulekul ootab küllalt suur trahv. Senini võis politsei selle vastu tagajärjericvalt võidelda, kuid nüüd on see rahaministri määrusega, mis käsitab riigi piirituse, viina ja denatureeritud piirituse ja alkoholsete jookide müüki („R. T.“ nr. 7 — 1926. a.), raskendatud,

kui mitte peaaegu võimatuks tehtud. Nimelt on selle määruse § 29. põhjal võõrastel keelatud restoraanist ostetud alkoholseid jooke kaasa võtta ja neid välja viia ja sama määruse § 35. põhjal võetakse selles süüdlasi vastutusele. Kui senini leidus isikuid, kes julgesid tõendada, et restoraanipidaja on müünud neile alkoholseid jooke väljaviimiseks, siis nüüd ei tee seda enam keegi, sest kes seda teeb, langeb ka ise karistuse alla, ja kes tahab enese peale kaevata, et karistust kanda! Restoraanipidajad aga muigavad ja ajavad äri nii, kuidas see neile meeldib, sest kui ei leidu tunnistajaid, siis ei saa ka neid vastutusele võtta.

Aktsiisi seaduse rikkumine on riigi sisetuleku rikkumine ja politsei kohus on kindlaks teha selle vastu eksijaid ja vastutusele võtta, sellepärast oleks soovitav, et muudetaks eeltähendatud määruse § 29. see osa, mis käsitab restoraanist ostetud alkoholsete jookide väljavijijate-võõraste vastutusele võtmist; see võimaldaks restoraanipidajate seadusvastase müügi vastu tagajärjerikkamalt võidelda ja tulu oleks sellest riigil kui ka kodanikkudel, kuna aga praeguse korra juures, kus üks seadus halvab teist, ainult restoraanipidajad saavad tulu. H. R.

Ungari riikliku politsei organisatsioonid.

Dr. H. Dorning, Budapest.

(Lõpp.)

Ungari riikliku politsei organisatsiooni kohta provintsis peab tähendama järgmist. Kuninglik ungari riiklik politsei provintsis jaguneb 5 ossa: Budapest (väljaspool pealinna), Debrecen, Szeged, Székesféhérvár ja Szombadhely. Peale tähendatud rajoonide tegutsesid kuni 1924. a. lõpuni veel iseseisvalt Miskole ja Pés politseivalitsused — need* likvideeriti aga siis, minnes välja kokkuhoidmise põhimõttest. Peale selle on veel olemas linnade politseivalitsused kõikides linnades ning üksikutes väiksemates omavalitsusüksustes, vähema tähtsusega politseiasutised maal ning piiripolitsei punktid neis kohis (harilikult raudtee jaamades), kus võib passidega üle piiri minna.

Provintsi politseivalitsuste eesotsas seisab maakonna ülempealik, juriidilise haridusega vanem ametnik. Tema alluvad kõik teatava rajooni riikliku politsei asutised ja organid. Nagu tähendatud, alluvad maakonna ülempealikule kõik politsei asutised teatavas piirkonnas või maakonnas, kuid siin tuleb silmas pidada, et see võim ulatab ainult linnade territooriumi peale ja nende valdade peale, kus on olemas riiklik politsei. Provintsi ülempealiku õigused ja kohustused, tema võimupiirid ei ole samasugused kui pealinna ülempealiku võimupiirid; selles mõttes seisab tema n. öelda teisel kohal. Tema ülesannete hulka kuulub peale organisatsiooni küsimuste lahendamise, järelevalve teostamise ja distsiplinaar-karistuste määramise veel ainult otsuste tegemine teises instantsis. Pro-

vintsis nimelt on linnade politseivalitsused otsuste tegemisel esimeseks instantsiks. Linnade politseivalitsuste eesotsas seisab politsei ülemnõunik või politseinõunik. Sellest järgneb, et kõik need küsimused, mis pealinnas lahendatakse politsei keskvallitsuse poolt esimeses instantsis, kuuluvad provintsis linnade politseivalitsuste lahendamisele, ja et provintsi ülempealiku otsustamisele tuleb vähe asju. Kui, näiteks, mõni väljamaa politseiasutis pöörduv mingisuguses kriminaalasjas ungari provintsi politsei poole, siis tuleb pöörduda juba vastava linna politseivalitsuse poole, aga mitte provintsi ülempealiku poole.

Vähema tähtsusega politseiasutised maal (n. nim. eksposituurid), millistest oli ülalpool jutt, on ülesannete ja võimupiiride suhtes võrdsed linnade politseivalitsustele. Piiripolitsei punktid ehk n. nim. piiri eksposituurid täidavad hoopis väiksemaid ülesandeid; nende kompetentsi kuulub ainult liikumine üle riigi piiride, passi ja välismaalaste sissesõidu ja väljasõidu lubade küsimused. Piiride julgeoleku jne. küsimused ja nendega ühenduses olevad ülesanded kuuluvad juba tollivalve ülesannete hulka, mis aga lahus seisab riiklikust politseist.

Maakonna ülempealiku valitsus jaguneb üksikutesse sektsioonidesse, peale selle on valitsuse juures veel olemas majandusosakond. Välispolitsei allub erilisele sektsioonile. Selle sektsiooni juhataja tiitliks on maakonna välispolitsei üleminspektor.

Tema kannab kõiki välispolitseisse puutuvaid küsimusi ette ülempaalikule ja teostab järelevalvet vastava maakonna välispolitsei üle. Temale allub otsekohe ka veel välispolitsei reserv ning välispolitsei õppeosakond, mis asub sealsamas, kus on ülempaaliku valitsus. Inspektsiooni teostamisel on tähendatud ametnikul ka distsiplinaar-karistamise õigus linnade politseivalitsustele alluvate ametnikkude suhtes vastavas maakonnas.

Linnade politseivalitsused jagunevad ärarippuvalt meeskonna arvust ja ülesannete rohkusest ja suurusest, samuti sektioonidesse, viimaste hulka kuulub ka välispolitsei osakond. Välispolitsei juhataja linnades kannab tiitlit: välispolitsei komandant; tema allub otsekohe linna politseivalitsuse juhile.

Provintsis ei ole vastandina pealinnale olemas erilist detektiivide korpust; maakondade ülempaalikute valitsuste juures asub kriminaal-üleminspektor, kelle ülesandeks on personaal küsimuste lahendamine ja osavõtmine inspektsioonidest. Harilikult asuvad detektiivid linnade politseivalitsuste juures, nende ülemaks on kriminaalreferent. Linnade politseivalitsuste juures on ka — vähemalt enamalt jaolt — mõllimise osakond.

Mis nüüd puutub ungari riikliku politsei koosseisudesse, siis peab tähendama järgmist. Riikliku politsei ametnikud jagunevad kõik kahte gruppi. Esimesse gruppi (n. nim. „A“ gruppi) kuuluvad mundrikandjad ja sõjariistukandjad ametnikud (ehk niisugused, kellel on selleks õigus) ja teise gruppi (n. nim. „B“ gruppi) mitterundrikandjad ametnikud. „A“ grupp seisab koos: vanematest ametnikkudest (n. nim. kontsipistidest), inspektoritest ja välispolitseinikkudest. Mitterundrikandjate ametnikkude hulka kuuluvad: politseiarsdid, arveametnikud ja üldse majandusametnikud, kantseleiametnikud ja detektiivid. Peale selle kuuluvad siia veel käskjalad ja teenijad. Maksvate seaduste järele ei või mundrikandjate ja sõjariistadega varustatud politseiametnikkude koosseis Ungaris tõusta üle 12.000 isiku. Kokkuhoidmise põhimõtte teostamiseks vähendati veel esialgu seegi arv.

Kontsipistide hulka kuuluvad: ülempaalikud ja ülempaalikute asetäitjad (IV ehk V palgaaste), ülemnõunikud (VI aste), nõunikud (VII aste), pealikud (VIII aste), kontsipistid (IX aste), abikontsipistid (X aste); inspektorite hulka kuuluvad: Budapesti välispolitsei komandant (praegu V aste),

politsei üleminspektorid (VI, VII ja VIII aste); politsei inspektorid (IX ja X aste) ja lõpuks abiinspektorid (XI aste). Kõik kontsipistide hulka kuuluvad ametnikud peavad olema ülikooli haridusega juristid, kes on sooritanud riigieksami vähemalt riigiõiguse alal. Inspektoritelt nõurakse vähemalt keskkooli haridust ehk mõne ohvitserikooli lõpetamist. Kandidaatide seast inspektorite kohtadele antakse eesõigus neile, kes varemalt olid vähemalt reserv-ohvitserideks. Ametnikke kinnitab ametisse: XI astmest kuni VII astmeni siseminister ja alates VI astmest riigipea.

Kontsipistide ja inspektorite koosseisude täiendamine ja uuendamine sünnib ühtlase süsteemi järele üle terve riigi. See täiendamine viiakse läbi ajutiste abikontsipistide ja abiinspektorite abil, keda valitakse kandidaatide hulgast, kes tahavad ennast pühendada politseiteenistusele ja kes vastavad politseiteenistuse eeltingimustele. Isikud, keda vastu võetakse ajutisteks abikontsipistideks ja abiinspektoriteks, kannavad erilist mundrit; nemad ei aja iseseisvalt asju, vaid õpivad esimese aasta jooksul praktilist teenistust ühe esimese instantsi politseiasutise juures. See aasta on katseaastaks kandidaatidele. Nemad peavad selle aasta jooksul tutvunema kõikide teenistusalaadega ja teenistusharudega: ka politsei meeskonna — kordnikkude — kohused, õigused ja ülesanded peavad neile selged olema, seda õpivad nemad tegeliku kordniku teenistust kandes. Selle juures aga pööratakse abikontsipistide väljaõpetamisel pea tähelepanu asutiste funktsioonide väljaõpetamisele, abiinspektorite väljaõpetamisel aga välisteenistusele. Kui need ajutised ametnikud esimese aasta kestel rahuldavad kõiki nõudeid, saadetakse neid riigi politseiohvitseride kooli, mis asub Budapestis. Siin tuleb neil läbi kuulata üheksakuine kursus ning sooritada vastavaid katseid. Õppeaineteks koolis on järgmised ained: nuhtlusseadus, kriminaalprotsess, administratiivõigus, riigiõigus, eraõigus, politsei-õiguslikud ja administratiiv-politseilised seadused (määrused), poliitiline politsei, rahvusvaheline õigus, kriminalistika, kriminaalpsühholoogia, kohtuline arstiteadus, tervishoid, esimese abi andmine, teenistusse puutuvad ettekirjutused, kantselei asjandus ja majandus. Praktiliste õppeainete hulka kuuluvad: vehklemine, laskmine (peaasjalikult politseis tarvitusele võetud püstolist), inspektoritele ka ratsasõit jne., ühenduses sellega näidatakse

kasvandikkudele ka sarnaseid asutisi ja sisseseadeid, mis on erilise tähtsusega poliitiametnikkudele. Kooli õppekava juriidiline osa on nii kokku seatud ja seda osa käsitatakse nii, et see alati ühenduses on praktilise teenistusega, tegeliku eluga ja selle nõuetega. See osa on abikontsipistidele, kes ju kõik juriidilise kõrgema haridusega isikud, õieti kordamiseks, ühtlasi aga ka spetsialiseerimiseks; inspektoreitele on see osa aga juriidilise hariduse omandamiseks teatavates piirides. Katsetel, millistega lõpevad politseiohvitseri kooli kursused, võetakse vastava kandidaadi eelharidus arvesse, juriidiliselt keerulisi ja raskeid küsimusi pannakse ette ainult kontsipistidele. Kursuste kuulajaid võetakse ja määratakse lõpulikult teenistusse ainult peale katsete rahuldavat sooritamist kooli juures. Ärariippuvalt katsete tagajärgedest antakse neile, kes eduga eksame teinud, teenistusvanus, mis tähtis muidugi edasijõudmisel ning palga saamisel.

Olgugi, et riiklik politsei on iseenesest tsiviilasutis, tsiviilorganisatsioon, nõutakse siiski kõva teenistuslist distsipliini (mis sarnaneb sõjaväes maksvale korrale) mitte ainult välispolitseinikkudelt, vaid kõigilt mundrikandjatelt ametnikkudelt; see nõue maksab muidugi eriliselt veel kursuste läbikuulamise ajal politseiohvitseride koolis; kursustest osavõtjad elavad terve kursuste kestvuse ajal kasarmutes.

IX-dal palgaastmel seisvaid kontsipiste ning inspektoreid võib määrata VIII-dale palgaastmele (sellega ühenduses on kõrgendamine politseipealikuteks ehk vastavalt üleminspektoriteks) ainult uue, täiendava katse rahuldaval sooritamisel. Kavatsusel on tähendatud ametnikke enne kõrgendamist saata veel erikursustele, nii et katseid võiks sooritada ainult peale kursuse läbikuulamise. Senini ei ole see kavatsus veel täideviimist leidnud, kuid siiski ei ole loobutud sellest veel lõpulikult.

Välispolitseinikke (allohvitseri) kõrgendab ametis vastav ülempealik. Mis puutub meeskonna, kordnikkude, koosseisu täiendamisse ja uuendamisse, siis ei olene see keskkohast, vaid selle küsimuse otsustamine ja lahendamine on detsentraliseeritud, on antud kohtade lahendamiseks, nii et, näit., see küsimus Budapesti politsei suhtes iseseisvalt otsustatakse ning provintsis igalpool jällegi omalt poolt rippumatult. Riikliku politsei teenistusse üldse aga võib võtta ainult vabatahtlikult tee-

nistusse astuda soovijaid. Sellejuures peavad isikud, kes kandideerivad politseiohvitseride kohtadele, lubaduse andma, vähemalt 20 aastat politseiteenistusse jääda, ja isikud, kes soovivad kordnikkude kohtadele pääseda, peavad lubaduse andma, vähemalt 6 aastat politseis teenida. Esialgne teenistusse võtmine on ajutine ja kestab kaks aastat. Esimese kuue kuu jooksul nimetatakse kandidaat — katsealuseks, peale selle ajutiseks politseinikuks. Alles kolmandal aastal võetakse ta jäädavalt teenistusse, tema saab politseinikuks; seitsmendal teenistusaastal saab tema politseis vahtmeistriks, üheksandal aastal — politsei staapvahtmeistriks ja üheteistkümnendal aastal — politsei ülemstaapvahtmeistriks. See ülendamine sünnib täitsa automaatselt.

Politsei allohvitserideks on 3. järgu politseiinspektorite asetäitjad, staapallohvitserideks — 1. ja 2. järgu politseiinspektorite asetäitjad. Allohvitseriks võib saada ainult erilise nimetamise teel.

Kandidaat peab peale politseiteenistusse võtmist otsekohe minema politseikooli ja seal läbi kuulama 6-kuise kursuse. Tulevikus kavatakse nende kursuste kestvus pikendada isegi 8 kuu peale. Sarnased politseikoolid asuvad: üks Budapestis riikliku politsei juures ning iga maakonna ülempealiku asukohal üks. Kui katsealune on kursuse läbi kuulanud ja vastavaid eksame sooritanud, jääb tema siiski veel ajutiseks teenijaks ja teda võib esimese kahe aasta jooksul igasuguse põhjendusega teenistusest vabastada. Alates kolmandast teenistusaastast võib vabastamine sündida ainult veel distsiplinaar korras, sarnane vallandamine võib sündida ainult siseministri nõusolekul. Allohvitseriks võib nimetada ainult niisugust kordnikku, kes on lõpetanud viiekuised allohvitseride kursused ja vastavad katsed sooritanud. Staapallohvitseride väljaõpetamiseks on asutatud Budapestis riiklik politseikool; kursus kestab seal neli kuni viis kuud.

Detektiividelt nõutakse teenistusse võtmisel vähemalt keskkooli 4 klassi haridust, tegelikult on suurem osa neist saanud suurema hariduse, isegi ülikooli haridusega isikuid leidub nende seas. Detektiive määratakse esialgu ajutiselt ametisse, neil tuleb läbi kuulata 3- kuni 4-kuine kursus Budapestis ja detektiivi katseid sooritada. Niihästi ajutiselt teenistusse võtmine kui ka lõpulik teenistusse kinnitamine sünnib siseministri poolt. Detektiivid kuuluvad XI kuni VII palgaast-

messe, neid loetakse teenistuse mõttes kantseleiametnikkude hulka (varustuse saamisel); VIII astmes olivad detektiivid kannavad detektiivinspektori tiitlit, VII astmes olivad — detektiiv-üleminspektori tiitlit. VIII astmele võib jõuda ainult peale vastava katse sooritamist ning detektiiv-üleminspektori võib saada ainult ametnik, kes on vastava katsekomisjoni poolt toimetatud katsetel näidanud, et tema kõlbab sellele vastutusrikkale kohale.

Tsentraalpolitseikooli juhataja on ühtlasi terve politsei õpetamise ja koolitamise asjanduse juhiks — inspektoriks. Temale alluvad kõik ungari politseikoolid järeelvalve mõttes, ükskõik kus nad ka ei asuks, samuti teostab tema ka kontrolli kõikide politseinikkudele peetavate kursuste üle. Tsentraalpolitseikooli juhataja allub otsekohe siseministrile. Administratiiv-ülesannete täitmine ja distsipliini eest hoolitsemine on pandud tsent-

raalpolitseikooli komandandi peale; sellel kohal on praegu üks üleminspektoritest, kellel on ülemkomandandi õigused. Tema allub vahenditult tsentraalpolitseikooli juhatajale. Õppejõududeks on suuremalt osalt vanemad politseiametnikud (politsei-ohvitserid), kellede peale on pandud peale otsekohe ülesannete täitmise veel loengute pidamine politseikoolides. Eriliste ainete jaoks, nagu, näiteks, kriminaalpsühholoogia jaoks, on palgatud väljaspoolt õppejõud-eriteadlased.

Mundrikandja politsei on varustatud mõõgaga ja 7,65 mm. Frommer-Stop püstoliga (automaat-püstol). Kontsipistid kannavad n. nim. jalgväe ohvitseride mõõka ning inspektorid — ratsaväe ohvitseride mõõka. Kordnikud on varustatud jalgväe mõõgaga ja ratsapolitsei — ratsaväe mõõgaga. Tulevikus kavatakse politseid varustama hakata ka kuulipildujatega.

Väljamaalt.

Murdvargad ülesleidjatena.

Berliini kriminaalpolitseile hästi tuntud murdvargad vennad Emil ja Erich Strauss äratavad, nagu teatavad saksa ajalehed, uuesti üldist tähelepanu. Strauss'id olid omal ajal kuulsamaid murdvargaid Saksamaa pealinnas, nemand tegutsesid 15 aastat, enne kui politseil korda läks neid kahjutuks teha ja trellide taha toimetada. Nüüd kõneldakse neist jällegi peale pikema vaheaja, mehed on uuesti saanud päevakangelasteks, nagu mõne aja eest, kuid seekord juba heas mõttes. Vennad saatsid nimelt vangimajast kriminaalkomissar Dettmann'ile kirja ühes seletustega ja joonistustega ja palusid komissari astuda tarvilikke samme patendiametis. Asi seisab selles, et vennad on teinud uue ülesleiduse, mis võimaldab täielikku kaitset murdvarguste toimepanemise vastu. Asjatundjad, kes projekti ja joonistusi läbi vaatasid, jõudsid veendumusele, et ülesleidus tõesti hea on ja selle tõttu registreeriti ka leidus patendiametis. Nagu tähendatud, olid Strauss'id omal ajal kuulsad hulljulgete murdvarguste tõttu. Muuseas läks politseil varem korda Erich Strauss'i arreterida ja vangimajja toimetada. Viimase vend Emil läks vangivahi riietes vangimajja, näitas ette võltsitud teenistustunnistuse, volituse ja käsu ja vabastas sel teel venna

vangimajast. Ühel teisel korral varastasid vennad *kriminaalmuuseumist* kõikisuguseid murdvarguste toimepanemisriistu, mis muuseumi asetati, kui kõige uuemaid leidusi murdvarguste toimepanemiseks. Nüüd tegid vennad, nagu öeldud, leiduse, mis murdvarguste eest pakub head kaitset. Ja kes peaks paremini asja tundma kui vanad ja kogenenud spetsialistid!

Naisröövlid.

Kuna seniajani naisröövlite tegevuskohaks oli Ameerika, Venemaa ja osalt ka Balkani riigid, näitavad viimased teated, et naiskuritegijate arv üldse on kasvamas ka Saksamaal, eriti ägä kõikisuguste varaste, röövlite jne. organisatsioonide naisjuhtide arv. Berliini kriminaalpolitseil läks hiljuti korda tabada üht röövlitesalka, mille juhiks oli 22-aastane tütarlaps. Naispealik on pärit Metz'i linnast, tema õige nimi on Martha Franke, kuid selle nime all ei tunnud teda keegi — „Lääne Marthana” tgutuses tema ja leidis suurt poolehoidu kuritegijate peres. Naisterahvas olevat väga ilusa välimusega ja tema olevat pärit ühest vanast ja heast perekonnast. Franke ema on prantslanna, isa — sakslane. Kümme aastat viibis kuritegija kloostris, kus teda lapsena kasvatati vanemate soovil. Kloostrist läks Franke tagasi vanemate

juure Kölni. Kuid noorel tüdrukul ei meeldinud elu vanemate juures ja tema põgenes varsti vanemate majast. 1922. aastal sõitis tema ühe tuntud välismaalase armukesena väljamaale, tuli tagasi, tegi reisisid Saksamaal ja lõpuks jättis välja-maalane tema maha. Varandust ega raha naisel polnud, vanemate juure tagasi tema minna ei tahtnud ja tema hakkas varguste abil omale ülalpidamist teenima. Esialgu korraldas tema magasinivargusi ja leidis varsti abilisi ja kaasaitajaid. Siis organiseeris tema varaste salga, kuhu kuulusid paljud nais- ja meesvargad. Arvatavasti lõppes tema tegevus kinnivõtmisega pikemaks ajaks. — Umbes samal ajal, kui sündis Berliini naiskuritegijate kinnivõtmine, peeti Bremenis kohut ühe vargasalga üle, mille juhiks jällegi naine. Salk koosnes 5 isikust, kolmest naisest ja kahest mehest. Pealikuks oli 21-aastane noor naine, kes, tema oma tõenduse järele, juba 8 aasta eest hakkas vargana tegutsema, kui tema, tähendab, oli alles 13 aastat vana. Vargile hakkas tema oma ema pealekäimisel ja sunnil ja varguste eest on tema juba mitu korda karistust kannud. Peale juhi tegutsesid organisatsioonis veel kaks naisterahvast, kuna nende mehed enam passiivset osa mängisid. Naiste ohvriteks langesid harilikult vanemad daamid, kes üksinda reisisid. Reisi-jate käekotte avati keset jutuajamist väga kiirelt ja võeti välja rahatasku, ilma et daamid oleks võinud aimatagi, et lahked, noored, rõõmsad kaasreisijad naisterahvad on hädadohtlikud ja tagaotsitavad taskuvargad. Rahakottidest võeti raha välja ning ehted ja väärtasjad ja kotikesed visati väljakäigukohta. See aga saigi salga juhile ja selle tõttu ka tervele salgale saatuslikuks. Politseil oli teada, et tagaotsitavad taskuvargad tühje rahataskuid viskavad väljakäigukohta. Kui naisjuht peale uue saagi saamist läks väljakäigukohta ning tagasi tuli, võeti tema kinni. Naisterahva juurest leiti hulk raha ja väärtuslikke asju. Kohus mõistis naise kinni mitmeks aastaks, kuna mehed pääsesid mõnekuulise vangistusega, sest nemad tegelikult varguste toimepanemisest ei võtnud osa, vaid elasid ainult varandusest, mis nende naised kuhjasid kokku taskuvarguste teel.

„Katuseparandaja”.

Berliinis tegutseb praegu keegi tundmatu kuritegija, kes algupärase võttega

oskab palju raha teenida, ja keda kriminaalpolitsei senini tagajärjeta otsib. Majaomanikkude juure, kes omas majas ei ela, ilmub noorevõitu meesterahvas ja ütleb, et tema on katuseparandaja. Tema teatab vastavale majaomanikule, et tema on kiires korras omaniku maja katust parandanud. Katusekivi (või mingi muu katuse osa) olevat kukkunud tänavale ja vigastanud üht last; politsei olevat kohale tulnud ja nõudnud otsekohest katuse järelvaatust ja parandust. Majavalitseja (või kojamees) olevat palunud teda kohe kohale, tema olevat tarviliku töö ära teinud. Harilikult näitab siis mees ka valitseja poolt väljaantud töötegemise paberi. Katuseparandaja palub töötasu — 36 kuni 40 saksa marka — kohe välja maksta. Nagu kriminaalpolitseisse jõudnud kaebustest näha, maksavad majaomanikud ka otsekohe kelmile nõutud raha välja. Mõnel korral, kui raha kohe ei makseta, palub töötegija töösedeli peale märkida, et raha saab sel ja sel päeval, sest temal olevat vaja oma peremehele näidata, et tema tööd on teinud ja ka raha järele on käinud, kuid raha ei ole saanud. Kui petis raha ei saa, vaid ainult sel viisil allakirjutatud sedeli, mida andmast ei keeldu ükski majaperemees, läheb tema samasse majasse kas teise korterisse või kauplusse ja telefoneerib majaperemehele. Peetud kõnest saab korteriperemees nii aru, nagu ei saaks majaomanik praegusel silmapilgul rahapuudusel tasu maksta. Kui need ettevalmistused on tehtud, palub kelm korteri- või kaupluseomanikku raha välja maksta ja näitab tõenduseks, et temal ka tõesti on raha saada, majaperemehe poolt allakirjutatud sedeli. Inimeste usaldus on sedeli vastu nii suur, et harilikult ka raha välja maksetakse, välja arvatud mõned üksikud juhtumised. Alles siis, kui majaomanik läheb oma maja vaatama ja kui temaga kõneleb rahaandja korteriomaniik, selgub terve pettuselugu. Nii palju kui kriminaalpolitseil praegu teada on, käib leidlik kelm päevas kahes või kolmes kohas ja teenib palju raha.

Äraandlik raadioaparaat.

Selle tõttu, et üks kuritegija ei osanud oma raadioaparaadiga ümber käia, läks politseil korda selgitada mitu suuremat murdvarguse juhtumist, mis muidu oleks, võib olla, veel pikemaks ajaks selgitamata jäänud. Berliinis panid tundmatud kuritegijad käesoleva aasta oktoobrikuul toime Dönhoffi platsil ühes suuremas siidi-

kaupade äris murdvarguse, mille tagajärjel ära viidi kraami umbes 20.000 saksa marga väärtuses. Veidi hiljem varastati ühe Brunnenstrasse ärist riidekaupa 8000 s. marga eest, 2. novembril Stolpi linnas Pommernis — kasukaid mitme tuhande s. marga väärtuses, 4. novembril Neukölnis am Wasser — nahkasid ja valmiskasukaid umbes 25.000 s. marga eest ja 11. novembril Berliinis ühe Landsbergi puies-tee ärist — raadioaparaate mitme tuhande s. marga eest. Kriminaalpolitsei oli teatavate tundemärkide põhjal arvamisel, et kõiki neid murdvargusi on toime pannud ühed ja samad isikud, kuid kõigi hoolsate uurimiste ja otsimiste peale vaatamata ei läinud korda selgusele jõuda, kes on vargusi toime pannud ja kuhu on varastatud kaup toimetatud. Mõne aja eest pani nüüd üks kriminaalametnik, kes elas Stettini vaksali lähedal, tähele, et tema raadioaparaat enam korralikult ei tööta ja et see sünnib mingi teise lähedaloleva aparadi tõttu. Ametnik jõudis lõpuks otsusele, et tema naabruses elab inimene, kes ei oska veel raadioaparaadiga ümber käia ja sellepärast segab teisi teadete vastuvõtmisel ja kuulamisel. Ametnik hakkas asja lähemalt uurima ja mõne aja pärast selgus tema enese üllatuseks, et segaja aparatuur on ühe kriminaalpolitseile hästi tuntud murdvarga, kellegi Kurt Conje oma, kelle erialaks on murdvargused riieteäridesse. Ametnik hakkas meest jälgima, selgus, et temal pole mingit ametit ja et tema väga tihti teeb väljasõituisid Lichtenbergi — teadmata mis otstarbeks. Edaspidine uurimine näitas, et Conje seisab kaudselt ühenduses ühe suurema ja korraliku äri omanikuga. Tähendatud äri — naha ja kasukate kauplus — ostis mitmel korral kellegi hollandlase käest nahka-kaupa. Hollandlane müüs asju normaalhindadega, nii et äriomanikul kunagi mingit kahtlust ei tekkinud, et tegemist võiks olla varastatud kaubaga. Hollandlaselt ostetud kasukate seast leiti ka asju, mis olid varastatud ülalpool tähendatud ärist. Hollandlane ise on, nii palju kui politseil on senini korda läinud kindlaks teha, soliidne ärimees, tema aga ostis oma kraami Conje'lt, arvatavasti samuti teadmatuses, et kraam on saadud murdvarguste teel. Kuritegija ise sai küll õigel ajal aru, et politsei on tema jälgil, ja kadus kui tina tuhka, siiski loodetakse varsti tervet lugu selgitada ja meest trellide taha paigutada.

Politseiametnikkude hea kõht.

Berliini politseinäitusel oli muu seas välja pandud eeskujulik politseikööök, kus toitu valmistatakse kasarmutes elavatele politseiametnikkudele, samuti ka ametnikkudele, kes võtavad osa ühissöögilauast. Kõik need ämbrid, pannid, kastrulid, katlad, pesemise abinõud, sooja vee nõud, suured rasked pliitad näitasid, et ametnikkudele lõuna- ja õhtusöögi valmistamine pole sugugi kerge asi. Sealsamas olid välja pandud ka tabelid, mis näitasid, kui palju ainuüksi Berliini välispolitsei ühe aasta jooksul tarvitabprodukte. Tabelitest leiame järgmisi arvusi: leiba on ära tarvitatud ühe aasta jooksul 864.000 kg., loomaliha 82.200 kg., sealihaga 62.400 kg., vasikaliha 20.000 kg., lambaliha 36.000 kg., haneliha 1000 kg., 500.000 muna, vorsti 80.000 kg., kala 160.000 kg., riisi 4300 kg., suhkrut 30.000 kg., soola 12.000 kg., kohvi 4000 kg., sigurid 5000 kg., kakaod 3000 kg., teed 150 kg., võid 25.000 kg., sinepit 1000 kg., kartulaid 564.000 kg., aiavilja konserve 25.810 kg. jne. jne. — Seal, kus olemas kasarmud, hoitakse tagavarasprodukte 7 päeva jaoks, et juhtumisel, kui korraga pole saada, mitte hätta jääda. 100 ametniku kohta teeb tagavara välja: 50 kg. herneid = 200 portsjoni, 50 kg. ube = 200 portsjoni, 25 kg. läätsi = 100 portsjoni, 25 kg. riisi = 200 portsjoni, 350 karpi lihakonserve à 400 grammi = 700 portsjoni, 14 kg. kohvi = 700 portsjoni, 17½ kg. soola = 700 portsjoni jne.

Politsei ja vargad.

Pariisis ilmuv ajaleht „Paris Soir“ toob teate, mille sisusse oleks raske uskuda, kui see teade poleks ilmunud niisuguses tõsisel lehes, nagu seda on „Paris Soir“. Ühtlasi valgustab see teade ka hästi praegust olukorda prantsuse pealinnas ja seal valitsevat julgeoleku puudust. Nimelt kinnitas Pariisi politsei prefektuuri kriminaal-osakond oma ametnikke — varguste vastu. See kriminaal-osakond — „La sureté“ — on kuulus üle ilma ja osakonna ametnikkude leidlikkusest kuritegude paljastamisel ja kuritegijate püüdmisel kõneldakse imeasju. Siiski aga leiti tarvilikuks kriminaalametnikke kinnitada kahjude vastu, mis võivad sündida nende alaliste vaenlaste varaste tegevuse tagajärjel. Kinnitamine sündis ühes suuremas prantsuse kinnitusäris.

Viisakad taskuvargad.

Kaks rahvusvahelist taskuvarast, kelledest üks Berliini kriminaalpolitsei poolt hiljuti kinni võeti, töötasid Berliinis pikemat aega hea eduga, tänu iseäralisele võttele. Vargus sündis harilikult järgmiselt. Tänaval kõnnib härra, kelle välimuse järele võib otsustada, et tema kannab kuld-uuri ehk tema rahataskus leidub rohkem raha. Tema juure astub viisakalt riidetatud meesterahvas, kes halvasti räägib saksa keelt, on tunda, et mees on venelane. Võõras küsib puudulikus saksa keeles, kas ei võiks talle juhatada üht vene panku, sest temal on paar tsaariaegset kuldraha ja tema tahab neid vahetada. Harilikult olid möödaminejad, kellele poole pöörati, veidi uudishimulikud, hakkasid pikemalt kõnelema tundmatu meesterahvaga, tahtsid harilikult näha vene kuldraha ja mõni mees avaldas isegi soovi osta seda kuldraha või neid kuldrahasid. Hakati juttu ajama. Tarvilikul silmapilgul ilmub kohale veel üks mees — väljarää-

kimise järele otsustades samuti venelane — saab teada, milles seisab asi ja ostab kuldraha ära enne, kui berliinlane suudab ostmise küsimust otsustada. Üldise kauplemise ja kõnelemise ajal sunnib kolmas mees kaht teist astuma kõrvale, maja seinte ääre, seletades, et tuleb viisakas olla ja möödaminejaid liikumises mitte takistada. Kui äri oli tehtud, läks iga mees ise poole, võõrad jätsid viisakalt jumalaga ja kadusid. Kui sakslane mõne aja pärast tahtis vaadata kellaaega, või oma rahataskut välja tõmmata, et midagi osta, selgus, et tema oli kahe osava taskuvarga kätte langenud, sest uur oli kadunud ning rahatasku varastatud. Nagu öeldud, läks Berliini kriminaalpolitseil korda ühte neist taskuvarastest tabada, see on keegi ru-meenlane Sijonjak Koppa, kes on pärit Galatz'ist. Mees salgab oma kuritegusid ning eitab, et temal on kaasabilisi. Politsei loodab siiski asja täielikult selgitada ja ka teist taskuvarast kinni võtta.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 964. Lugeja nr. 1. Küsimus. Aktsiisi peavalitsuse poolt on kellelegi luba antud viina ja piiritust müüa üldtarvitamiseks kuni 1. jaanuarini 1927. a.

Loasaajal ei ole vallanõukogu otsekohest luba, kuid vallanõukogu poolt on enamalt sama valla piirides kellelegi teisele antud restoraani avamise luba; aktsiisi peavalitsus andis viinamüügi loa, põhjendades, et valla piirides on lubatud alkoholi müük. Nüüd otsustas vallanõukogu viinamüügi kohta sulgeda ja täitmine panna vallavalitsuse peale.

Vallavalitsus pöördus kohaliku politsei poole palvega viinamüügi sulgemiseks, põhjendades seda „R. T.“ nr. 48 — 1921. a. väljakuulutatud piirituse- ja viinamüügi seaduse muutmise seadusega. Kas on politsei õigustatud viinamüüki sulgema vallavalitsuse nõudel, kui viinamüüjal on olemas aktsiisi peavalitsuse luba müügiks.

Vastus: On õigus (piirituse- ja viinamüügi seadus, „Riigi Teataja“ nr. nr. 65/66 — 1920. a. ja 48 — 1921. a., osa III, p. 1, l. e. ja riigikohtu otsused 20. III. ja 4. XII. 1925. a., esimene restoraan „Kuld Lõvi“ asjas ja teine — restoraanide „Bellevue“, „Café Anglais“ ja teiste asjus — Riigik. ots. kogu 1925. a. nr. 22).

Nr. 969. H. R. Küsimus. Vabatahtlik tuletõrjeselts, kes „R. T.“ nr. 72/73 — 1924. a. ja 65/66 — 1925. a. väljakuulutatud seadust ja normaalpõhikirja ei tunnusta, lõpetab oma tegevuse „R. T.“ nr. 107/108 — 1925. a. seaduse nr. 44 § 10 põhjal.

Seltsi enda põhikiri ei näe ette lõpetamise aega ja selts ei astu selleks mingisuguseid samme. Millisel teel tuleb § 10 täita?

Kas seesama selts oli õigustatud üleriikliku tuletõrje korjanduse sissetulekust, mis 4.—5. sept. s. a. korraldatud, omale 90% võtma?

Vastus: Likvideerimine sünnib tuletõrje seaduse („R. T.“ nr. 72/73 — 1924. a.) § 10 järgi ühingu põhikirjas ettenähtud korras, s. t. ühingu enese algatusel, mis pärast seni, kui seadus ei ole määratud selleks tähtaega, ei saa teda sundida.

Seni, kui ühing ei ole likvideerimisele asunud, on temal kõik õigused alles.

Nr. 993. E. T. Küsimus. Kas on ratsapolitsei reservi kordnik kohustatud puhastama ja söötma ratsapolitsei reservi konstaabli hobust; ennemalt on iga konstaabel ja isegi abikomissarid ratsapolitsei reservis söötnud ja puhastanud oma ho-

buseid, mis ajast on see määrus muudetud ja kelle korraldusel?

Vastus: Korra määramine oleneb poliitseiüksuse ülemustest.

Nr. 1010. Lugeja nr. 607. Küsimused.

1) Mitu hindajat tuleb politseiametniku poolt kaasa võtta varanduse üleskirjutamise juure, kui on tegemist maksude sunniteel sissenõudmisega, ja kas hindajad on õigustatud tasu saama, jaataval korral kui palju ja kus see on ette nähtud?

2) Kas võib politseiametnik hindajateta maksude sissenõudmiseks varandust üles kirjutada juhtumisel, kui tunnistajat ei ole ligidalt saada?

Vastused: 1) Politsei poolt vastuvaidelemata korras maksude sissenõudmisele hindab üleskirjutatud varanduse politsei ise, kuid on kohustatud kutsuma hindajaid, kui hinnatava varanduse omanik seda nõuab (Ts. k. k. § 1001). Neil juhtumisel saavad hindajad tasu „R. T.“ nr. 108 — 1923. a. avaldatud „Arreteeritud varanduse hoidmise ja selle hindamise eest tasumaksmise määruses“ ettenähtud suuruses ja alustel. 2) Varanduse üleskirjutamise juures peavad olema vähemalt 2 tunnistajat (Ts. k. k. § 972 ja Riigi vastuv. nõudm. seadustik § 48).

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s e d.

N. ZIPUKOFF

Tallinnas, Viru tän. 20.

Soovitab pühadeks suures valikus mitmesuguseid tasku-, laua- ja seinakellasid 2 a. vastutusega; kuld-, hõbe-, ehteasju;

laulatussõrmuseid alandatud hindadega.

E. Günther

Tallinnas,

Kuninga t. 8. Kõnetr. 15-99.

O s a k o n n a d :

Tartus, Kaubahoov Nr. 26.

Viljandis, Tartu tänav 9.

KUULUTUS

Jõhvi jaoskonna politseikomissar Virumaal annab teada, et 16. dets. 1926 a. kell 10 homm. müüakse Püssi vallas, Püssi asunduses

enampakkumisel

teistkordselt Voldemar Koppel'i päralt olev varandus, mis koosneb ühest hobusest, kahest reest, ühest riidekapist, ühest kummutist ja mullikast, mitmesuguste maksude sissenõudmiseks. Müüdavaid asju ja loomi võib näha oksjoni päeval 16. XII. 26.

Pakkumine algab pakutavast summast. Jõhvis, 6. dets. 1926 a.

Nr. 010077.

H. Raukas
Jaoskonna komissar.

Kuulutus.

Lasnamäe jaosk. politsei abikomissar Tallinnas annab teada, et 11. detsembril 1926 a. kell 10 hommikul müüakse S. Tartum. Nr. 81

enampakkumisel

A/S. „Dvigatel'i“ vabriku päralt olev varandus, mis koosneb: 1) Kompl. auruprits 11 atm. ühes 3 voolikuga ja 4 imeja voolikuga. 2) Käsipump kompl. 2 rattaga, 4 imeja voolikuga ja 2 voolikuga. 3) Käsipump kompl. 4 rattaga ja 3 imeja voolikuga. 4) 20 kaubavaguni assi, hinnatud 1.280.000 marga peale, tema kinnisvarade maksude sissenõudmiseks.

Müüdavaid asju võib näha oksjoni päeval koha peal. Pakkum. algab hinnatud summast. 3. detsembril 1926 a.

Nr. 3677.

E. Käänd.
Lasnamäe jsk. politsei
abikomissar Tallinnas.

Kuulutus.

2. jaoskonna politseikomissar Tallinnas annab teada, et 22. detsembril 1926 a. kell 10 hommikul müüakse Veizenbergi t. 16 k. 1

enampakkumisel

Joosep Konir'i päralt olev varandus, mis koosneb petroleumi ahjudest, hinnatud 10.000 mk. peale, trahterimaksu sissenõudmiseks.

Müüdavaid ahjusid võib näha oksjoni päeval kohapeal.

Pakkumine algab hinnatud summast.

Tallinnas, 30 nov. 1926 a.

Nr. 011442.

K. Grenzman.
2 jsk. politseikomissar
Tallinnas.

J. GINOVKER
Biskviidi- ja kompvekitehas
„Orjol“
 Laulupidu tän. 3, omas majas. Kõnetr. 16-37.
 En gros _____ En detail _____
 Vabriku saaduste ja koloniaalladu,
 Suur Tartu m. 7, omas majas. Kõnet. 15-54.

Suures valikus

tasku-, seina-, laua-, äratamis-

kellasad
 soovitab
H. Markovitsch
 Tallinn, Viru t. 15. Kõnetr. 26-52.
Suurem kellade ladu Eestis.

G. Stude shokolad sportlastele

Shokolad ja kompvekid olgu valmistatud heast ja puhtast tooresainest!

Shokoladi-, kompveki- ja biskviiditehas **A. Brandmann**

saab oma tööstuse jaoks tarvismineva piima ja koore
tehase oma talust, Pirital,
 kus eriti selleks ajakohane karjapidamine on sisseseatud. Kari on loomaarsti poolt järelevaadatud ja terveks tunnustatud. Selletõttu on A. Brandmani shokoladi tehasel võimalik valmistada kõrgevärtuslisi ja heamaitselisi saadusi.

Nõudke igalpool! **Nõudke igalpool!**

Naumann, Pfaff, Vesta ja Gritzner

õmblusmasinad on tunnustatud kõige paremateks maailmas, millede müügihind ilma agentideta odav ja ustav, sest agentide süsteem ajab hinna kõrgeks ja on häbistav firmale.
 Headus, hind, kuviisimaks, hinnata ilutikandus ja kirjalik vastutus rahuldab ostjaid täiesti.

Maailmakuulsad kudumismasinad Walter & Co. Mühlhausen ja Irmscher & Witte Dresden.
Valmis kudumistööd suures valikus.

Kõige suurem agentidevaba õmblusmasinatekauplus Eestis.
KR. SAAR & Ko Tallinnas, Tartus, Rakveres, Jõhvis.

GRITZNER
 En gros — en detail.
Õige odavad hinnad.

★
C. Petenberg

Veinikauplus

Asutatud 1849 a.

TALLINN, Pikk tän. 17, Börsikelder.
Kõnetr. 16-02.

Kõige paremad
kodumaa & väljamaa

VEINID,
CHAMPAGNER,
LIKÖÖRID,
COGNAC.

★
„EMLO”

Eesti marjaviina ja likööri valmistamise o/ü.

TALLINN,

Pikk t. 17, Börsikelder. Kõnetr. 16-02.

Eriala:

(Cognac) Extra-très-vieux,
Crème d'Orange fine Champ.,
Crème de Mandarine,
Cherry Brandy,
: Curaçao :
j. n. e.

Eksport

Eksport

J. PUHK & POJAD
TALLINNAS.

Peakontor: Rannavärava puistee 21.
Telefonid: 15-84, 24-33 & 26-15.
Telegr.: Puhk — Tallinnas.

Tartu kontor: Suurturg 12. Tel. 6-63.
Telegr.: Puhkid — Tartus

Pärnu kontor: Nikolai t. 6. Tel. 190.
Telegr.: Puhkid — Pärnus.

Narva kontor: Tallinna maantee 5.
Telefon 27.

Telegr.: Puhkid — Narvas.

Valga kontor: Vabaduse tän. 32.
Telefon 91.

Telegr.: Puhkid — Valgas.

Viljandi kontor: Tallinna tän. 3.
Telegr.: Puhkid — Viljandis.

Müüvad ladudest oma suurveski saadusi:

Saiajahu

Manna

Rukkijahu

Rukkipüüli

Suhkrut

Heeringaid

Soola

j. n. e.

EESTI MEHAANILISE PUUTÖÖSTUSE AKTSIASELTS

A. M. LUTHER

TALLINNAS,

VALMISTAB:

MÖÖBLIT, VINEER-KARTONGE, -KOHVREID,
-KOOLIRANITSAID, -AKTIMAPPE, -KÄSI-
TRUMLEID, -TOOLIPÕHJU, -PLATESID,
-LABIDAID jne.

MÜÜGIKOHAD: Tallinnas: Vana Posti tän. nr. 9. Tartus:
E. V. Jürgens'i juures, Vana tän. nr. 17. Valgas: P. Saretok'i
juures, Kesk tän. nr. 15. Petseris: E. Nassar'i juures. Viljan-
dis: R. Eitelberg'i juures. Rakveres: Roman Jürgens'i juures.
Pärnus: J. D. Ammende juures.

A/s Balti Puuvilla ja Sindi Kalevi vabrikute ladu

Tallinnas, Suur Karja tänav nr. 13.

Kõnetraat: Juhatus 24-66, üldine 2-41, arveosakond 31-58.

Igasuguse pleekimata ja pleegitud puuvilla riide
müük. Kõige täielikum kaleviriide välja-
valik, niisama ka Eesti Niidimanufak-
tuuri niidid kõigis numbrites ja värvides.

Müük ainult suurel arvul.